

УДК 342.734

Костюк В. Л.*заступник завідувача відділу Апарату Верховної Ради України,**доктор юридичних наук, доцент,**доцент кафедри муніципального права**та адміністративно-правових дисциплін**Інституту права ім. І. Малиновського**(Національний університет «Острозька академія»)*

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА ПРАЦЮ У НОВІТНІХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: НАУКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Подальший процес утвердження в Україні громадянського суспільства на основі якісного новітнього оновлення інститутів влади, подолання наслідків соціально-економічної кризи, посилення обороноздатності держави, розвитку ринку праці, забезпечення якісних механізмів внутрішньої трудової міграції, потребує системних і конструктивних змін у підходах до сфери праці, розвитку трудових відносин, забезпечення і гарантування основоположних соціально-економічних прав людини. За своєю правовою природою, зазначені права відображають сутність демократичної, соціальної та правової держави [1], покликані забезпечувати її динамічний розвиток. Як відомо, відносини у сфері праці були залишаються ключовими і фундаментальними для розвитку суспільства і держави, оскільки забезпечують незворотні процеси їх оновлення і розвитку. Особливої актуальності вони набувають в умовах сьогодення, коли відбувається

© Костюк В. Л., 2014

© Національний університет «Острозька академія», 2014

-
- Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

активізація зусиль суспільства щодо захисту територіальної цілісності держави, подолання наслідків кризових явищ, складний процес становлення ринку праці відповідно до нагальних потреб суспільства та держави. За таких обставин, важливого значення набуває право на працю як одне із фундаментальних, основоположних соціально-економічних прав людини, з огляду на наступне: по-перше, гарантує кожній особі можливість обирати собі працю на яку вона вільно погоджується або обирає; по-друге, через право на працю, його зміст, визначається рівень соціальних стандартів у суспільстві та державі; по-третє, суспільство і держава здатні корегувати можливі механізми реалізації цього права, відповідно до власних потреб, спрямування трудових ресурсів у суспільно значимих напрямках; по-четверте, у межах реалізації цього права, суспільство та держава можуть стимулювати формувати якісного професійного кадрового потенціалу через механізми професійної підготовки і перепідготовки; по-п'яте, суспільство та держава у межах механізмів реалізації і гарантування цього права здатні розвивати ринок праці, його корегувати, стимулювати процеси внутрішньої трудової міграції; по-шосте, суспільство та держава у межах реалізації цього права можуть формувати дієві гарантії для соціально вразливих громадян, які не здатні конкурувати на ринку праці.

В умовах подолання соціально-економічних кризових явищ, одним із ключових завдань суспільства і держави залишається вироблення і законодавче оформлення чітких механізмів реалізації, гарантування, правової охорони і захисту права на працю. Як відомо, у КЗпП України (ст.2) [2] передбачено, що право громадян України на працю, – тобто на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру, – включаючи право на вільний вибір професії, роду занять і роботи, забезпечується державою. Держава створює умови для ефективної зайнятості

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

населення, сприяє працевлаштуванню, підготовці і підвищенню трудової кваліфікації, а при необхідності забезпечує перепідготовку осіб, вивільнюваних у результаті переходу на ринкову економіку. Очевидно, що запропоноване законодавцем розуміння права на працю не відповідає реаліям сьогодення, залишається, переважно, декларативним і таким, що не виконує покладених на нього економічної і соціальної функцій. Буде доречним підкреслити, що в умовах виходу із кризи, держава рухається через звуження механізмів реалізації права та працю, обмеження доступності ринку праці, відсутністю механізмів стимулювання створення нових робочих місць, послаблення гарантій у сфері праці[3]. Очевидно, що така логіка до певної міри може ситуативно поліпшити економічну ситуацію, однак, не сприятиме виходу із кризи а, навпаки, її поглиблюватиме. Як відомо, міжнародний досвід, досвід окремих держав засвідчує, що подолання соціально-економічних негараздів може провадитись виключно у площині посилення гнучкості ринку праці, заохочення та стимулювання застосування праці, створення нових робочих місць, переформатування професійної освіти у сторону врахування потреб реального сектору економіки. Розпочата в Україні новітня кодифікація трудового законодавства України, серед інших складових має вирішувати проблему дієвості, доступності права на працю і, відповідно ринку праці, забезпечення відповідності професійної підготовки та освіти потребам економічного поступу. Однак, зазначені питання у проекті Трудового кодексу [4] вирішуються фрагментарно.

Метою даної статті є науково-теоретичне дослідження сутності та особливостей права на працю у новітніх умовах сьогодення, коли відбувається складний процес подолання наслідків соціально-економічної кризи. У юридичній літературі право на працю у сучасному трудовому праві розглядалося у працях таких вчених-юристів як: Я. І. Безугла, І. В. Зуб, В.С.

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

Венедіктов, С.В. Венедіктов, Т.А. Занфірова, М.І. Іншин, В.В. Лазор, Л.І. Лазор, С.С. Лукаш, А.Р. Мацюк, Н.М. Мельничук, Д.І. Сіроха, П.Д. Пилипенко, С.В. Попов, О.І. Процевський, С.М. Прилипко, В.І. Щербина, Г.І. Чанишева, Н.М. Хуторян, О.М. Ярошенко та інші. Підтримуючи та поділяючи концептуальні підходів зазначених та інших вчених-юристів щодо сутності і змісту права на працю, його правової цінності у системі прав людини, окреслена проблематика залишається достатньо актуальною, особливо в умовах вироблення механізмів подолання наслідків сучасної соціально-економічної кризи, які тісно пов'язані із оптимізацією ринку праці, залучення системних інвестицій у цю сферу, а також розширення якісних шляхів щодо реалізації і гарантування основоположних соціально-економічних прав і свобод людини.

Соціально-економічним і правовим фундаментом розвитку суспільства і держави є право на працю, яке відображає можливість кожної людини заробляти собі на життя працюю на яку вона погоджується. Свого часу право на працю було визнано у Загальній декларації прав людини [5]. У розвиток фундаментальних міжнародно-правових актів, Конституція України (ст. 43) передбачає, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Таке розуміння права на працю видається достатньо демократичним, що відповідає міжнародним підходам та, водночас, виступає правовою формою закріплення здатності особи до праці[6, с.9]. КЗпП України по суті запроваджує мінімальний вік реалізації права на працю шляхом укладення трудового договору. У Кодексі (ст. 188) встановлено, що «не допускається прийняття на роботу осіб молодше шістнадцяти років». Однак, як виключення, мінімальний вік прийняття на роботу обмежено досягнення чотирнадцяти років. При цьому, Основний

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

Закон України декларує, що держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Це означає, що держава виступає суб'єктом, який створює сучасні та належні умови для розвитку в Україні ринку праці, забезпечуючи доступ до нього осіб із належною професійною підготовкою, виключно шляхом стимулювання та заохочення професійної освіти за тими напрямками, які мають належний попит серед роботодавців. Як показує досвід іноземних держав, зокрема, держав-членів ЄС, державна підтримка професійної освіти має виключно цільовий характер, виходячи із стану ринку праці. Також слід відзначити, що розвиток в Україні професійної підготовки, перепідготовки, освіти підпорядковується суспільним потребам та інтересам.

У юридичній літературі підкреслюється, що трудовий договір є необхідною передумовою для застосування до працівників гарантій, пов'язаних із трудовою діяльністю. Будучи найважливішою юридичною формою реалізації громадянином права на працю, трудовий договір фіксує угоду сторін про трудову функцію, місце і час здійснення права на працю [7, с. 10]. У КЗпП України (ст. 2) передбачено, що працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору про роботу на підприємстві, в установі, організації або з фізичною особою. Працівники мають право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки, право на здорові і безпечні умови праці, на об'єднання в професійні спілки та на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку, на участь в управлінні

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

підприємством, установою, організацією, на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, на матеріальну допомогу в разі безробіття, на право звернення до суду для вирішення трудових спорів незалежно від характеру виконуваної роботи або займаної посади, крім випадків, передбачених законодавством, та інші права, встановлені законодавством. Тому, ще однією принциповою особливістю права на працю є те, що воно як системоутворююче право породжує усю системи трудових прав особи (наприклад, право на укладення, зміну або припинення трудового договору, право на відпочинок, право на нормальну тривалість робочого часу, право на оплату праці, право на заохочення, право на соціальне страхування, право на охорону праці (належні, здорові та безпечні умови праці), право на звернення до комісії по трудових спорах або до суду, інших юрисдикційних органів за захистом права на працю та інших трудових прав, право на свободу об'єднання тощо). Також право на працю пов'язане із іншими конституційними правами особи (наприклад, право на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23), право на життя (ст. 27), право на повагу до гідності (ст. 28), право на свободу та особисту недоторканість (ст. 29), право на свободу пересування, вільний вибір місця проживання (ст. 33), право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), право на свободу об'єднання (ст. 36), право доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування (ст. 38), право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 40), право на підприємницьку діяльність (ст. 42), право на страйк (ст. 44), право на відпочинок (ст. 45), право на соціальний захист (ст. 46), право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

(ст. 48), право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49), право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50), право на освіту (ст. 53), право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності (ст. 54), право на захист своїх прав та свобод (ст. 55), право знати свої права та обов'язки (ст. 57), право на правову допомогу (ст. 58).

Фундаментальним принципом правового регулювання праці є принцип заборони використання примусової праці, оскільки в умовах демократичної, соціальної та правової держави, цей принцип є абсолютно неприйнятним. Конституція України (ст. 43) містить вимогу «використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан». Слід відзначити, що по-перше, у трудових відносинах, застосування праці має виключно вольовий (усвідомлений), добровільний характер, що базується на основі трудового договору; по-друге, військова або альтернативна (невійськова) служба регламентується, переважно, нормами адміністративного права, має обов'язковий характер а, відтак, знаходиться поза дією трудового договору; по-третє, робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду має виключно позадоговірний характер і знаходиться за межами дії трудового права; по-третє, робота чи служба, яка виконується особою відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан має позадоговірний характер і виходить за межі дії трудового права.

Конституція України (ст. 43) у контексті права особи на працю, декларує його соціальну та охоронну сутність через право кожного «на

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом». Закономірно, що така норма, розкриває і наголошує на основних рисах права на працю як права, яке супроводжується можливістю реалізації у трудових відносинах виключно за належних, здорових і безпечних умов, а також оплатності. Слід підкреслити, що право особи на належні, безпечні і здорові умови праці пронизує кожен інститут трудового права (найбільш повно втілені в інституті трудового договору та охорони праці [8, с.197]). Оплатність права на працю слід розуміти у контексті властивості трудових відносин, у межах яких здатне втілюватися. Крім того, оплатний характер реалізації права на працю супроводжується системою гарантій працюючих через дотримання норм про застосування мінімальної заробітної плати.

Основний Закон України (ст. 43), гарантуючи право кожному на працю, забороняє «використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах». При цьому, право на працю реалізується у межах охоронної функції трудового права[9, с.9]. Отже, законодавець вказує на важливість таких суб'єктів реалізації цього права як жінки та неповнолітні. Як відомо, історична генеза права на працю пов'язана із впровадженням додаткових гарантій цих працюючих з питань робочого часу[10, с.13], [11, с.12]. Охоронна сутність права на працю полягає у пріоритетності життя, здоров'я і працездатності працівників у процесі їх трудової діяльності, особливо щодо осіб, які повною мірою не є конкурентоспроможними на ринку праці через фізіологічні, соціальні та інші складові. Очевидно, що в умовах соціальної держави, право на працю жінок, неповнолітніх, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку та деяких інших категорій осіб, які потребують підтримки зі сторони суспільства і держави має більш відчутну соціальну складову. Також слід відзначити,

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

що у новітніх умовах сьогодення, реалізація права на працю тісно пов'язана із заборонаю дискримінації у сфері праці, що є негативним явищем у сучасному трудовому праві [12, с. 69].

Право на працю як фундаментальне соціально-економічне право особи характеризується певною сталістю і стабільністю. Конституція України (ст. 43) встановлює норму за якою «громадянам гарантується захист від незаконного звільнення». Це пояснюється також тим, що для права на працю характерним є певний правовий режим його реалізації і гарантування. Право на працю не може бути припинено у неправовий спосіб. Як відомо, для трудових відносин характерним є наявність чіткої системи підстав припинення (звільнення працівників). Слід констатувати, що сторони трудових відносин, інші уповноважені суб'єкти можуть ініціювати їх припинення, однак, виключно з підстав та у порядку передбаченому законом. Таким чином, норми Конституції України гарантують захист працюючим від незаконних дій зі сторони роботодавця. Працівники мають право використовувати усі доступні, законні способи (засоби) захисту від незаконного (неправомірного) припинення трудових відносин. При цьому, працівник може звернутися до комісії по трудових спорах, суду або іншого юрисдикційного органу з питань захисту права на працю.

Також Основний Закон України (ст. 43) у розвиток права на працю передбачає, що «право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом». Оплатний характер права на працю у трудових відносинах реалізується у формі винагороди за працю. Залучення роботодавцем праці працівників у трудових відносинах гарантується законом. КЗпП України (ст. 94) встановлює, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства, установи, організації і максимальним розміром не обмежується. Тобто винагорода за працю у трудових відносинах позначається через правову конструкцію «заробітна плата» тобто плату, яку роботодавець або уповноважений ним орган зобов'язаний сплачувати працівникові за виконану ним роботу за трудовим договором. При цьому, прикметною ознакою заробітної плати є систематичність і своєчасність виплати. КЗпП України (ст. 115) визначає, що по-перше, заробітна плата виплачується працівникам регулярно в робочі дні у строки, встановлені колективним договором або нормативним актом роботодавця, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (а в разі відсутності таких органів – представниками, обраними і уповноваженими трудовим колективом), але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів, та не пізніше семи днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата; по-друге, у разі коли день виплати заробітної плати збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, заробітна плата виплачується напередодні; по-третє, розмір заробітної плати за першу половину місяця визначається колективним договором або нормативним актом роботодавця, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (а в разі відсутності таких органів – представниками, обраними і уповноваженими трудовим колективом), але не менше оплати за фактично відпрацьований час з розрахунку тарифної ставки (посадового окладу) працівника; по-четверте,

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

заробітна плата працівникам за весь час щорічної відпустки виплачується не пізніше ніж за три дні до початку відпустки.

Таким чином, до основних особливостей права на працю у сучасних умовах, слід віднести наступні: 1) виступає основним соціально-економічним правом особи; 2) включає можливість кожного заробляти на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується; 3) підлягає переважно, законодавчому регулюванню; 4) реалізується, переважно, у трудових відносинах, які виникають на підставі трудового договору; 5) реалізація права на працю пов'язана із створення належних, здорових і безпечних умов праці; 6) реалізація цього права прив'язується до досягнення особою мінімального віку з яким пов'язується укладення трудового договору; 7) має системоутворюючий характер по відношенню до системи трудових прав особи; 8) має оплатний характер; 9) підпорядковується ринку праці; 10) обмеження щодо нього встановлюються на підставі норм закону; 11) доповнюється системою гарантій з питань праці; 12) виступає правовою основою формування трудової правосуб'єктності працівника; 13) припинення допускається з підстав передбачених законом; 14) підлягає захисту зі сторони суду, інших уповноважених юрисдикційних органів або шляхом страйку; 15) не підлягає скасуванню.

Враховуючи вищезазначене, одним із ключових напрямів подальшого удосконалення права на працю відповідно до сучасного стану взаємовідносин суспільства, особи і держави, є наступні: по-перше, забезпечення ефективних і доступних механізмів реалізації права на працю; по-друге, посилення механізмів гарантування права на працю шляхом встановлення чіткої системи гарантій працюючим; по-третє, стимулювання роботодавців щодо створення нових робочих місць, постійного підвищення соціальних гарантій з питань праці; по-четверте, підвищення ефективності

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.ou.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

трудового договору шляхом забезпечення його укладення у письмовій формі на основі гарантованої державою типової форми; по-п'яте, посилення дієвості гарантій щодо реалізації права на працю особам, які не є конкурентоспроможними на ринку праці; по-шосте, посилення механізмів правової охорони і захисту права на працю. Крім того, ефективність права на працю залежить від розробки та ухвалення парламентом ринкового, соціально орієнтованого Трудового кодексу, який би запроваджував якісні механізми взаємодії суспільства, особи і держави з питань праці.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – С. 141.
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375.
3. Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. №65//Урядовий кур'єр від 12.03. 2014р., №45.
4. Трудовий кодекс: Законопроект від 27.08.2013р., реєстр. №2902 // [Електронний ресурс]: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.
5. Загальна декларація прав людини: Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи / Упор. Ю. К. Кучеренко. – К.: Наукова думка. – 1992. – С.19-24.
6. Попов С. В. Правовий механізм реалізації конституційного права на працю в сучасних умовах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. В. Попов ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2010. – 32 с.

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

7. Пурей М. М. Право на працю в Україні в умовах ринкової економіки: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / М. М. Пурей ; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2003. – 20 с.
8. Процевський О.І. Методологічні засади трудового права: монографія/О.І. Процевський. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 260 с.
9. Щербина В.І. Функції трудового права: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / В.І. Щербина ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2009. – 32 с.
10. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. Видання друге, стереотипне. – Х.: Консум, 2000. – 480 с.
11. Трудове право України: підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина. – Харків: Діса плюс, 2014. – 500 с.
12. Заборона дискримінації – основна засада правового регулювання відносин у сфері праці: монографія /Т. А. Занфірова, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко, І. М. Твердовський; За наук. ред. проф. Ярошенка О. М. – Харків: Юрайт, 2013. – 360 с.

Костюк В. Л.

***Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення:
науково-правовий аспект***

У цій статті розкриваються питання щодо сутності конституційного права на працю, виходячи із його соціальної, конституційно-правової природи. Підкреслено основоположну роль суспільства і держави у створенні належних умов для реалізації права на працю. Проведено системний аналіз положень норм Конституції України, правової доктрини з питань змісту права на працю, його особливостей. Доведено тісний

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

зв'язок права на працю та інших трудових прав працівників. Підготовлено висновки та пропозиції.

Ключові слова: право на працю; професійна освіта; трудові права; гарантії особи з питань праці; трудовий договір.

Костюк В. Л.

Конституционное право на труд в современных условиях: научно-правовой аспект

В этой статье раскрываются вопросы сущности конституционного права на труд, исходя из его социальной, конституционно-правовой природы. Подчеркнуто основополагающую роль общества и государства в создании условий для реализации права на труд. Проведен системный анализ положений норм Конституции Украины, правовой доктрины по вопросам содержания права на труд, его особенностей. Обоснована тесная связь права на труд и других трудовых прав работников. Подготовлено выводы и предложения.

Ключевые слова: право на труд; профессиональное образование; трудовые права; гарантии лица в сфере труда; трудовой договор.

Kostiuk V. L.

The constitutional right to work in new conditions present: scientific and legal aspects

In this article the question of the nature of the constitutional right to work on the basis of its social, constitutional and legal nature. Emphasized the fundamental role of the state and society to create appropriate conditions for the right to work. A systematic analysis of the provisions of the provisions of the Constitution of Ukraine, the legal doctrine on the content of the right to work its

▪ Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

features. Proved the close relationship the right to work and other labor rights. Prepared conclusions and suggestions.

Key words: right to work; vocational education; labor rights; warranty person for labor; labor contract.

-
- Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект / В. Л. Костюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.